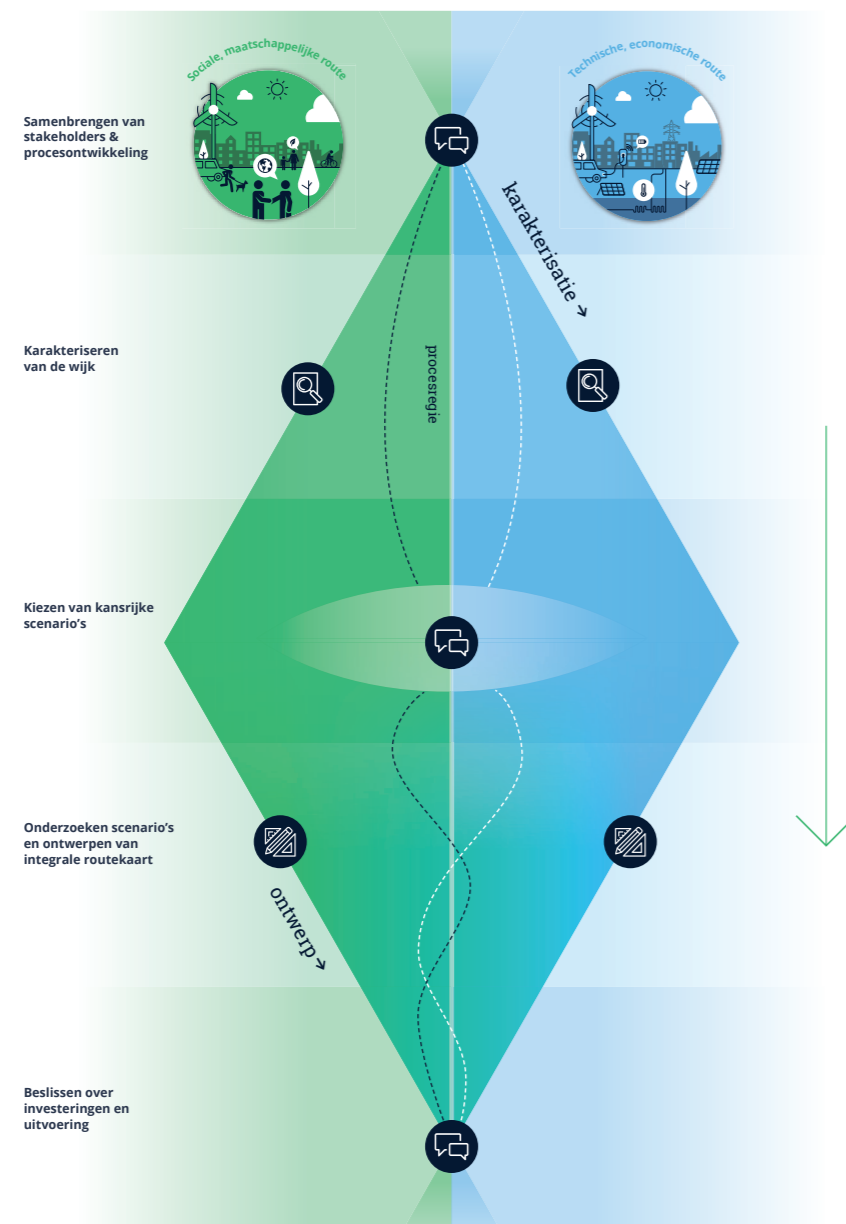

Een integrale aanpak voor energietransitie op wijkniveau

www.smartenergycities.nl

De betrokken partners bij de green deal 'Smart Energy Cities' in 2016 waren de gemeenten Amsterdam, Arnhem, Eindhoven, Enschede, en Groningen, de TKI Urban Energy (topsector Energie), de TKI Click NL (topsector creatieve industrie), Netbeheer Nederland en de ministeries van EZ, IenM en BZK. In 2017 gaat Smart Energy Cities de opgedane kennis en inzichten verspreiden en wil daarnaast de aanpak toepassen in nieuwe projecten in wijken. Daardoor kan de aanpak verder worden verbeterd.

Wilt u meer informatie over de aanpak of het vervolg? Ga naar www.smartenergycities.nl of mail naar info@smartenergycities.nl.

KIEZEN VOOR EEN INTEGRALE AANPAK:
 Energietransitie op
 wijkniveau!

Nederland wil in 2050 energieneutraal zijn. In de aanloop daar naartoe hebben veel gemeenten beleid ontwikkeld, waarbij de beoogde energietransitie ook in wijken moet worden versneld. Dat betekent een verduurzaming van woningen en gebouwen en een duurzamere energievoorziening. Maar als betrokken partijen elkaar nauwelijks kennen, wordt dat moeilijk. 'Smart Energy Cities' heeft daarom afgelopen jaar een integrale aanpak ontwikkeld. Dankzij de inzet van een creative producer voor het sociale domein en een innovatiecoach voor het technische domein worden bewoners, gemeenten en energie-experts in tien voorbeeldprojecten beter bij elkaar gebracht. De aanpak die is ontwikkeld kan ook worden toegepast door andere gemeenten. Op deze manier draagt 'Smart Energy Cities' bij aan het versnellen van de energietransitie op wijkniveau.

De ervaring uit de verschillende projecten zijn gebundeld in een boekje met stories waar andere gemeentes hun lessen uit kunnen trekken. Daarnaast is de integrale aanpak gepresenteerd in een online model waarin verschillende tools en filmpjes zijn geplaatst ter verduidelijking: www.smartenergycities.nl

Binnen alle projecten vervult het 'Smart Energy Cities' projectteam een sleutelrol. Dit team bestaat uit drie personen: een creative producer, een innovatiecoach en een vertegenwoordiger van de netbeheerder. De creative producer zwingelt de vraag van huurders en eigenaren aan terwijl de innovatiecoach het aanbod van innovaties en de nodige investeringen inzichtelijk maakt. De expert van de netbeheerder zorgt voor een inventarisatie van mogelijkheden en belemmeringen van de 'hardware' in de ondergrond. Zodra een goede verkenning van de wijk heeft plaatsgevonden, kan aanbod op maat worden ontwikkeld en een proces worden ontworpen om eigenaren mee te nemen.

De meervoudige aanpak bestaat uit vijf stappen:

1. Starten

De start van het proces is een belangrijk moment. Wie neemt welke rol op zich, hoe gaat het proces verlopen en wie neemt wanneer de besluiten? De gemeente, eventueel met andere initiatiefnemers in de wijk voeren de regie en dragen zorg voor besluiten over inzet en middelen.

2. Karakteriseren

In de verkenningsfase slaan de creative producer en innovatiecoach verschillende wegen in. Beide wegen zijn geheel gelijkwaardig en vullen elkaar aan. Ze roepen echter wel andere vragen op en leiden tot een ander instrumentarium. Later komen hun wegen weer bij elkaar (hoewel er in de praktijk natuurlijk regelmatig overleg en uitwisseling zal plaatsvinden).

Tijdens deze fase inventariseert de innovatiecoach, soms samen met de netbeheerder, alle potentiële warmtebronnen en de infrastructuur van de wijk. Opvallend is dat de toekomstige warmtevoorziening vaak richtinggevend werkt. Daarom zijn er vijf mogelijke warmteopties beschreven waardoor publieke en private partijen sneller aan de slag kunnen gaan.

De creative producer bewandelt, al verkennend, een andere weg. Hij stelt de huurder en eigenaar in de wijk centraal. Door observaties en interviews wordt een staalkaart aan mogelijkheden verkregen om eigenaren en bewoners volwaardig mee te nemen in het proces. De creative producer beantwoordt vragen als: wie zijn de trekkers van verandering? wat voor woonwensen leven er? En: over welke kennis en houding beschikken de inwoners?

3. Kiezen

De meerwaarde van de nieuwe aanpak van 'Smart Energy Cities' schuilt 'm erin dat na de karakterisatiefase de bevindingen van de innovatiecoach, netbeheerder en creative producer naast elkaar worden gelegd. De regiegroep en initiatiefnemers krijgen zo de gelegenheid om afgewogen keuzes te maken. Scenario's uit beide wegen moeten echter wel kansrijk zijn om integraal in het ontwerp te worden opgenomen. Als innovatieve oplossingen niet door de bewoners of eigenaren worden omarmd, heeft het weinig zin om daarmee door te gaan. Omgekeerd gaat dat ook op: als Liander eerder had geweten dat de gemeente Arnhem in de wijk Presikhaaf bijna honderd all-electric woningen zou plaatsen, dan had de netbeheerder niet zo'n grote investering in vernieuwing van het gasnet gedaan.

4. Ontwerpen

In de ontwerpfase is de weg van de innovatiecoach belangrijk. Alle voorbeeldprojecten hebben als voorwaarde dat de voorgestelde maatregelen technisch/economisch haalbaar moeten zijn. Als een wijk niet over voldoende warmtebronnen in de omgeving beschikt, maakt een warmtenet maar weinig kans. Hetzelfde gaat op voor de economische haalbaarheid. Als het financieel niet haalbaar blijkt te zijn om een bepaald type woning voldoende te isoleren om over te gaan op een all-electric warmtebron, dan wordt deze mogelijkheid weggestreept.

Aan de andere kant speelt de sociale structuur van een wijk ook een grote rol. Welke (soorten) energiemaatregelen zien de voortrekkers en bewoners graag uitgevoerd? Stemmen ze in met een collectieve woningrenovatie waardoor de woonlasten er anders kunnen uitzien? Dergelijke vragen leiden tot aanpassing van het plan van aanpak, zo hebben enkele projecten aangetoond.

5. Beslissen

Uiteindelijk worden al die bouwstenen samengevoegd, uitgesplitst naar de tijd en in een routekaart gebundeld. Voor de korte termijn leggen de publieke en private partners hun concrete plannen vast in een uitvoeringsprogramma, voor de jaren erna zijn de voorstellen voor de wijk uiteraard globaler. Ook nu komt het erop aan scherp te blijven, verantwoordelijkheden over de regie en het proces vast te leggen en te blijven kijken waar de regiegroep en publieke en private partners het transitieproces van de wijk of buurt kunnen verdiepen, versterken of versnellen. Of, zoals één van de projectleiders het gehele proces samenvat: 'alleen ga je sneller maar samen kom je veel verder!'

